

Nr 9 oktober 2009

Finlands

Synskadade

4 Utforska världen som synskadad!

9 Med lånade ögon på semestern

19 Invigning av SynVillan

Innehåll Nr 9/09

- 3** Ledaren:
- 4** Utforska världen! Om resande för synskadade
- 9** Med lånade ögon på semestern
- 14** Rehabiliterande semester
- 18** Kåseriet: Där satt en liten fågel
- 19** SynVillan invigdes
- 20** Meddelanden
- 24** Meddelanden från distrikten
- 26** Annonser: Vintertemaläger i Vuokatti
- 27** Annonser: Kurs i förflyttning och orienteringsteknik
- 28** Annonser: Möteskallelse till förbundets höstmöte

Finlands Synskadade är medlemstidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på CD och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 98. Nummer 10/2009 utkommer 8.12, manusstopp 17.11.

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1, 00550 Helsingfors
Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Sofia Stenlund
Tfn 09-6962 3017

e-post: sofia.stenlund@fss.fi

Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

Prenumerationer och adressändringar: Susanna Antell, tfn 09-6962 3026 e-post: susanna.antell@fss.fi

Pärmbild: FSS verksamhetcentrum SynVillan
Foto: Sofia Stenlund

ISSN 0789-5739

Näkövammaisten Keskusliiton kirjapaino,
Helsingfors 2009

Blindveckans budskap

I år infaller den årliga Blindveckan 8-15 november. Årets tema är punktskriftens betydelse i vardagen, naturligtvis med tanke på jubileumsåret till punktskriftens grundare Louis Brailles ära. Blindveckan sammanfaller med Nordiska Biblioteksveckan, och avsikten är att vi synskadeorganisationer ska kunna samarbeta med andra enheter för att föra fram läskunnighet, litteratur och läsglädje för alla åldrar i ett bredare perspektiv.

Blindveckan är ett mycket viktigt evenemang ur informationssynvinkel. Förbundet får under en begränsad tid en naturlig möjlighet att kommunicera med allmänheten och ge information om hur till exempel vardag, läsande, omgivning och informationsbehandling ter sig för synskadade. Det är fråga om en redan etablerad identifikationsfaktor som är lätt att ta till sig för gemene man. Med tanke på att Blindveckan i år ordnas den 85:e gången har den under årens lopp blivit en betydelsefull del av vårt informationsarbete, både på nationell och lokal nivå.

Visst kan kritiska röster hävda att det är

stagnerat och simplifierat, men faktum är att man för att föra fram komplicerade saker måste skapa en grogrund, en gemensam plattform och ett mod att närma sig varandra. Denna vecka av synskadetematik representerar precis vad det är – en kampanj med ett specificerat och koncentrerat budskap. Resten av året satsar vi lika mycket med samma engagemang.

Jubileumsåret till punktskriftens grundare Louis Brailles ära har varit aktivt och händelserikt. För FSS del inleddes det redan i ett tidigt skede med jubileumsseminarium och hela 2009 har präglats av olika former av arbete för att påvisa punktskriftens betydelse. I och med Blindveckan är det dags för slutspurten för årets arbete som naturligtvis ska fortsätta lika aktivt i framtiden.

Samtidigt som detta års målsättning utvärderas och implementeras skönjer man redan planerna för nästa år. År 2010 kommer Blindveckans tema att fokusera på rehabilitering och de utmaningar och fördelar som präglar detta vida begrepp.

Utforska världen!

Att resa som synskadad

Genom att ha huvudet med sig och mycket tid kommer man långt, menar Kenneth Ekholm som uppmuntrar synskadade att våga sig ut i världen. Kenneth har rest mycket och har erfarenhet av olika destinationer, flygplatser och vilka fördomar och förväntningar som råder i olika kulturer. Som synskadad behöver man inte känna sig avskräckt av praktiska problem, utan rätt förberedelser ger trygghet också i främmande miljöer.

Situationen förbättras hela tiden angående rese- och färdsituationer. För tillfället diskuteras och behandlas förslag till lag om ändring i såväl järnvägstransportlagen som andra kommunikationsmöjligheter för att ge utökad service och därmed garantera rörligheten för personer med funktionshinder eller nedsatt rörlighet. Angående flygtrafiken är ledsagning på flygplatserna en internationell angelägenhet som bör fungera överallt även om erfarenheterna varierar.

- De fungerar internationellt på något sätt i alla fall, tillägger Kenneth. Men det finns ett EU-direktiv som säger att det ska fungera oberoende av flygplats eller flygbolag och att det inte får kosta något. I Europa, eller egentligen i hela västvärlden, är det små skillnader. Man

förstår sig på vit käpp och ledarhund, det funkar helt enkelt!

Positiv särbehandling?

Genomgående betonar Kenneth Ekholm betydelsen av att själv vara aktiv och observant. Han berättar till exempel om resor i Asien där ledsagningen resulterar i att den synskadade går framför, då får man säga till helt enkelt och visa det rätta ledsagningsgreppet. I vissa sammanhang vittnar Kenneth om att man betraktas som ett objekt som funktionsnedsatt, man får helst inte göra något själv som synskadad utan ska bara ta emot hjälp.

- En gång när vi åkte buss från Israel till Kairo fick bussen motorfel och stannade.

■ Kenneth Ekholm och sonen Peter Ekholm tog chansen att rida på en elefant under sin resa till Thailand tidigare i år.

Jag steg ut och började knuffa på för att hjälpa till, men då blev det rabalder! Som handikappad skulle man helst inte hjälpa till med något.

Konkreta tips som Kenneth ger för synskadade resenärer är att "ha huvudet med sig" i allmänhet. Han ser alltid till att ha kontakt med sin väska för att hålla reda på den och hittills har han inte blivit av med något. För att underlätta resandet och vinna tid försöker han alltid resa med bara handbagage i form av en ryggsäck, då har man som synskadad en hand fri om man håller den vita käppen i den andra.

Håll reda på pengarna!

Det viktigaste är att hela tiden hålla reda på dokument och pengar. När Kenneth växlar valuta brukar han be att få dem i sedlar av mindre valör, dels av praktiska skäl för att ha tillgång till mindre summor för små inköp, men också för att växelpengarna i form av mynt är lättare att identifiera.

- Här i Finland litar vi ju på folk och kan säga till i kassan att de kan leta upp pengarna i plånboken. Sådant måste man se upp med! Jag har aldrig heller pengarna i plånbok, utan i olika fickor. Om man har ledsagare kan man hålla den större mängden i den sida där ledsagaren finns.

Andra tips angående hantering av pengar är att försöka undvika att ta emot söndriga sedlar samt att eftersträva att inte lämna ifrån sig sitt kreditkort. Detta brukar fungera väl eftersom många gått

in för systemet där man själv knappar in sin pin kod.

Det finns många sätt att förbereda sig inför sin resa för att se till att den blir så trygg som möjligt. När man använder sig av taxi som färdmedel kan man på förhand ta reda på vilka bolag som är tillförlitliga, eller komma ihåg att fråga personalen i till exempel flygplatsens information. Eftersom alla länder och bolag inte har fasta priser kan man dessutom komma överens om priset på förhand, samt fråga om tunnel och broavgifter ingår för att undvika oväntade utgifter. Ibland kan man också få synskaderabatt på vissa ställen, därför rekommenderar han att man har med sig synskadekortet även om det inte är engelskspråkigt. Som en del av förberedelserna gäller också att kontrollera att passet är giltigt och i kraft.

Kommunicera och var aktiv

Kenneth är noggrann med att påpeka att hans påminnelser och råd inte är avsedda att avskräcka någon från att resa.

- Man ska resa! Och man ska njuta av resmålet och äta lokalproducerat.

Ett av Kenneths favoritresemål, även ur tillgänglighetssynpunkt, är Holland. Där talar dessutom de flesta engelska vilket innebär att man kan kommunicera med folk, när man frågar om vägen som synskadad hjälper det inte om lokalbefolkningen pekar hit och dit. En annan av Amsterdams fördelar ur synskadesynvinkel är hållplatsutropen i spårvagnarna och frekvent förekommande trafikljus-

ljudsignaler. Men att fråga, vara aktiv och vända sig till människor runt sig är viktigt.

- Som synskadad kan man kanske till och med få ut lite mer av resandet i och med direktkontakten med lokalbefolkningen, tror Kenneth.

För nybörjarresenärer kan det vara tryggare att använda sig färdiga researrangemang, så kallade sällskapsresor. Då är man inte själv i lika hög grad ansvarig och beroende av att allt fungerar, utan det finns människor till hands som hjälper till med det praktiska.

Resor med ledarhund

Kenneth har själv ledarhund, men han har hittills valt att inte ta med den på längre resor av praktiska skäl. Bakteriefloren är annorlunda beroende på destination och det är otympligt att ta med sig hundmaten. Men för dem som tar med sig sin ledarhund är det flera saker som är viktiga att komma ihåg. Först och främst bör man på förhand anmäla att man reser med ledarhund. I god tid bör man även vända sig till en veterinär för att säkerställa att alla vaccinationer är i sin ordning.

- Ett av Kenneths favoritresemål är Holland som han besökte i början av maj i år.

Resor kan man hitta relativt billigt nuförtiden, ofta via Internet. Kenneth rekommenderar dock inte att man utan hjälp av seende betalar elektroniskt med sitt kreditkort. Internetsidor för prisjämförelser av exempelvis flygresor är i allmänhet ofta grafiska och svårnavigerade.

Slutligen ger Kenneth sitt sista uppmuntrande tips:

- Man ska ha humor! Och det hjälper om man tagit reda på lite på förhand om resmålet, så man inte gör bort sig helt.

Text: Sofia Stenlund

Foto: Peter Ekholm

Fakta:

Viktiga tips för synskadade resenärer (källor: Finnavia, Kommunikationsministeriet och VR):

- Kontrollera att du har all den information du behöver innan du beställer biljett.
-
- Var realistisk beträffande dina behov - i synnerhet om du inte kan gå långa sträckor utan hjälp. Vägen från till exempel check-in till avgångsporten kan vara mycket lång.
- Försäkra dig om möjligheter att få hjälp när du behöver det. Det bästa sättet att få hjälp är att meddela om behovet när du reserverar en resa.
- Om du reser med ledarhund är det du som har ansvar för att skaffa alla de dokument som behövs för hundtransport i destinationslandet, t.ex. vaccinationsintyg och införseltillstånd.
- Ta reda på så mycket som möjligt på förhand! Om det uppstår oväntade situationer, var inte rädd för att fråga någon i din omgivning.
- Det finns många bra webbplatser för resenärer som innehåller tips, tider och priser. Några tips är: finnair.fi, oneworld.com, blue1.fi, sas.fi, klm.fi, area.fi och kilroytravels.fi för flygresor. För båtresor finns exempelvis silja.com och vikingline.fi. För tåg vr.fi och för bussresor matkahuolto.fi.
- Genom olika sökmotorer kan man också hitta resesidor som både erbjuder billiga och praktiska arrangemang samt till exempel biluthyrning, Kenneth Ekholm tipsar om sidan seat24.com.

■ Stig Berner och Helmer Byström fotograferar drottning Maries trädgård med både vattenfall och kaktussamling.

Med lånade ögon på semestern

21 resväskor med svart-gulrandig tejp har landat på den lilla flygplatsen vid Svartahavskusten i Bulgarien. SRF Fritids sol- och badresa till Balchik har lockat lika många förväntansfulla resenärer och ledsagare.

Sol och bad? Nej, jag vill uppleva kultur deklarerar P-O Andersson raskt och berättar redan i telefon att han vill åka till grannlandet Rumänien– gärna med

lokalbussen. För P-O hade det inte blivit detsamma om han rest med vänner:
– Man får anpassa sig då. Nu kan jag göra det jag vill.

Och det gör han. Fler i sällskapet blir intresserade av Rumänien efter några sköna dagar på stranden. Det blir avfärd i en minibuss förbi oändliga solrosodlingar, varvat med majsält lite då och då. I det svagt kuperade landskapet blir de många vindkraftverken kontrast till de mötande häst- och vagntransporterna längst med vägen.

De svarta klackarna är 3-4 centimeter höga och tillhör den rumänska passpolisen. Ja, den kvinnliga sådana som gärna hade släppt igenom oss till Rumänien säger hon. Rumänskan nickar bort mot den bulgariska mannen med magen som hänger över skärpet. Han gestikulerar uppgivet med armarna och vägrar släppa igenom icke-rumäner. Andledning:

■ Vita, lila, ljusröda, mörkröda, rosa och urtvättat rosa. Några rossorter doftar mer än andra.

deras datasystem fungerar inte just nu.
 – Vad är det här?, frågar P-O nyfiket och vi tar den långa väntan som tillfälle att utforska gränsstationen. Vi går igenom öppna, men tydligen ändå stängda, parfymdoftande taxfree-butiker, håll-i-golv toaletter där hålet redan är fyllt om man säger så samt en parkeringsplats med en orkester av kvittrande fåglar. Till slut åker vi in i landet vid en annan gränsövergång.

Utflykten till den rumänska kuststaden Constanța med väldigt många trappsteg upp i minareten var en av höjdpunkterna när vi väl kom in i landet tyckte P-O. Äntligen fick han se casinot han läst om. Vitlökarna som inhandlades på megavaruhuset med rullskridskoåkande personal blev souvenirer.
 – Det ska ju hålla Dracula och vampyrer borta, skrattar P-O.

Hotell Helios är navet på resan och där börjas dagen med en frukostbuffé där man ibland hittar både persikor, oliver och små spröda bröd med fetastfyllning. På stranden alldeles nedanför hotelpoolen står solstolar och parasoller i exakta rader. Badvakten som svårligen kan få armarna att hänga rakt ned på sidorna extraknacker och knådar solstekt kroppar på vita plastsolstolar. Men nej, många gillar sol och bad men är nyfikna på mer:

UNESCO-världsarvet Nessebar börjar skymta vid havet när bussen svänger på kustvägen. Utsikten fläckas något av hotellen som staplas efter varandra på

semesterorten Sunny Beach vi passerar. Guiden har tuggat länge och ingående om maffians inflytande i Bulgarien. Ser man en dyr bil med registreringsnummern 9999 eller liknade är det stor sannolikhet att det är en maffibil fortsätter den unge guiden kategoriskt.

Nessebar omfamnar snart hela busslasten där vi går på kullerstengatorna. Stenhus med mörka träöverbyggnader, smala kullerstensgränder och en huckleförsedd dam som är pigg på att sälja små tavlor och keramik till Grete Park. Grete skrattar och avstår. Byn står med kyrkor ifrån ruiner till pampiga kyrkor i fullt bruk – det sägs att det finns flest kyrkor per person i hela världen i denna by. Krister Mellqvist och Leif Jalmarsson har fått span på musikbutiker och har fulla påsar med cd-skivor med sig för sköna lyssnarminnen. Deras egna intressen styr vart det bär iväg.

– Ja föräldrar och vänner är ju inte alltid intresserade av samma saker, konstaterar Leif och Krister nickar och håller med. När Grete och jag vandrar runt på egen hand kikar vi lite lustigt på bilarnas nummerplåtar, men uppskattar mest de gamla fina husen, utsikten mot havet och grönskan när vi äter shopska sallad – den bulgariska motsvarigheten till grekisk sallad där fårosten istället är riven. De lite folktommare utkanterna är luftigare och byns charm kommer till rätta.
 – Där, där växer det persikor, säger Grete och pekar på det lilla trädet vid vägkanten. Hon ser fokuserat, jag ser tydligen inte alls fast jag tittar åt det hållet.

Grete Park uppskattar att kunna resa på detta sätt med ledsagare.

– Det betyder enormt mycket för mig. Jag får inte ut något av resan annars. Hon funderar lite och konstaterar att Nessebar var roligast, Rumänien– nää.
– Den svart-vita tuschteckningen på husen i Nessebar tittar jag på varje dag.

Kung Ferdinand av Rumänien byggde sommarpalatset i Balchik till sin brittiska drottning Marie, som sedan bodde här med sin 20-åriga turkiske älskare. Hennes badrum var runt med badkar i mitten och havsutsikt genom små fönster med glasmosaik. Träsniderierna snirklar sig runt de välbevarade trämöblerna i mörkt trä.

Hon skapade även en botanisk trädgård och de 3000 plantorna lockade mer än hennes bedårande porträttbilder.

Helmer Byström och Stig Berner dyker ner med näsorna i den enorma rosen-trädgården. Vita, lila, ljusröda, mörkröda, rosa och urtvättat rosa. Några sorter doftar mer än andra konstaterar Helmer utan att fått smaka på taggarna.

– Trädgården var ju helt fantastisk! Önskade att jag kunde se bättre, säger Helmer.

Snart hörs rinnande vatten. En folklengd om en blind flicka som tog vatten från den heliga källan berättas på en skylt. Hon fick synen åter. Vattnet från källan är kallt och klart och rinner fort ur väggen. Båda Stig och jag skvätter vatten i ansiktet.

– Jag kanske borde ha gjort det – men man måste ju tro på det, skrattar Helmer.

Han är nyfiken på kaktusträdgården och vi letar. Vakterna pekar. Vi går. Vakter pekar – vi går fel. Till slut sticker kaktusarna upp på en ökenbit bredvid Edens blomlig trädgård som granntädgården är döpt till. En ätbar röd kaktusfrukt blommar bland de blekt gröna hårdhugiga växterna. Ätbarast var den enorma glasscuppen Helmer grävde sig igenom på en av slottets trädgårdsserveringar.

Det var ju ett tag sedan Bulgarien tillhörde romariket, ottomanska riket och kommuniststyret som slutligen upphörde 1990. Att Bulgarien nu är stolta att vara med i EU syns på många platser där den vit-grön-rödrandiga flaggan vajar bredvid EU-flaggan.

P-O och jag trampar vår hyrda 4-hjuling raskt förbi både sommarpalatset med sin minaret och flaggorna vid EU-projektet i betong och sten, som bildar en skön sträcka längst med kusten till semesterorten Albena. Belöningen är ett dopp i klart vatten vid en lång strand, något som inte Balchik kan skryta med.

– Det var kul att cykla till Albena. Nu skedde det två dagar i rad. Jag gillar att göra något istället för att sola. Här kan jag röra på mig.

**Text och foto: Ewa Jacobsson
Frilansjournalist och ledsagare för första gången**

- Louise Hemmingsen, Göran Fredricius och Grete Park tar en fika vid hotelpoolen.

Tips för en bra resa

Kommunicera dina önskemål: Hur vill just du bli ledsagad? Var tydlig med vad du vill.

Berätta vad du klarar av själv och vad du främst vill ha hjälp med.

Berätta om dina intressen så kan ledsagaren vara mer uppmärksam på dessa.

Blommor, musik, arkitektur eller kanske hantverk?

Fråga! Var inte rädd för att fråga om du undrar något eller om något är oklart.

Tveka inte om att be om hjälp.

Kommunicera om du vill ha en speciell ledsagare för ett speciellt tillfälle.

Be ledsagaren fråga först, istället för att bara agera.

- Vilken glädje att ro på Näsijärvi och höra vattnets brus i fören.

Rehabiliterande semester

Synskadades Centralförbund rf (Näkövammaisten Keskusliitto ry) beviljar årligen sina medlemsorganisationer öronmärkta medel för s.k. rehabiliterande semester (kuntouttava loma). Av dessa medel kan medlemmarna i respektive medlemsföreningar söka bidrag för att täcka minst fem dygns vistelse i något av synskadades kurs- och semesterhem i Finland.

Genom min hemort Kotka är jag medlem, förutom i Svenska Synskadade i Östnyland rf, också i den finskspråkiga distriktsföreningen Kaakkois-Suomen

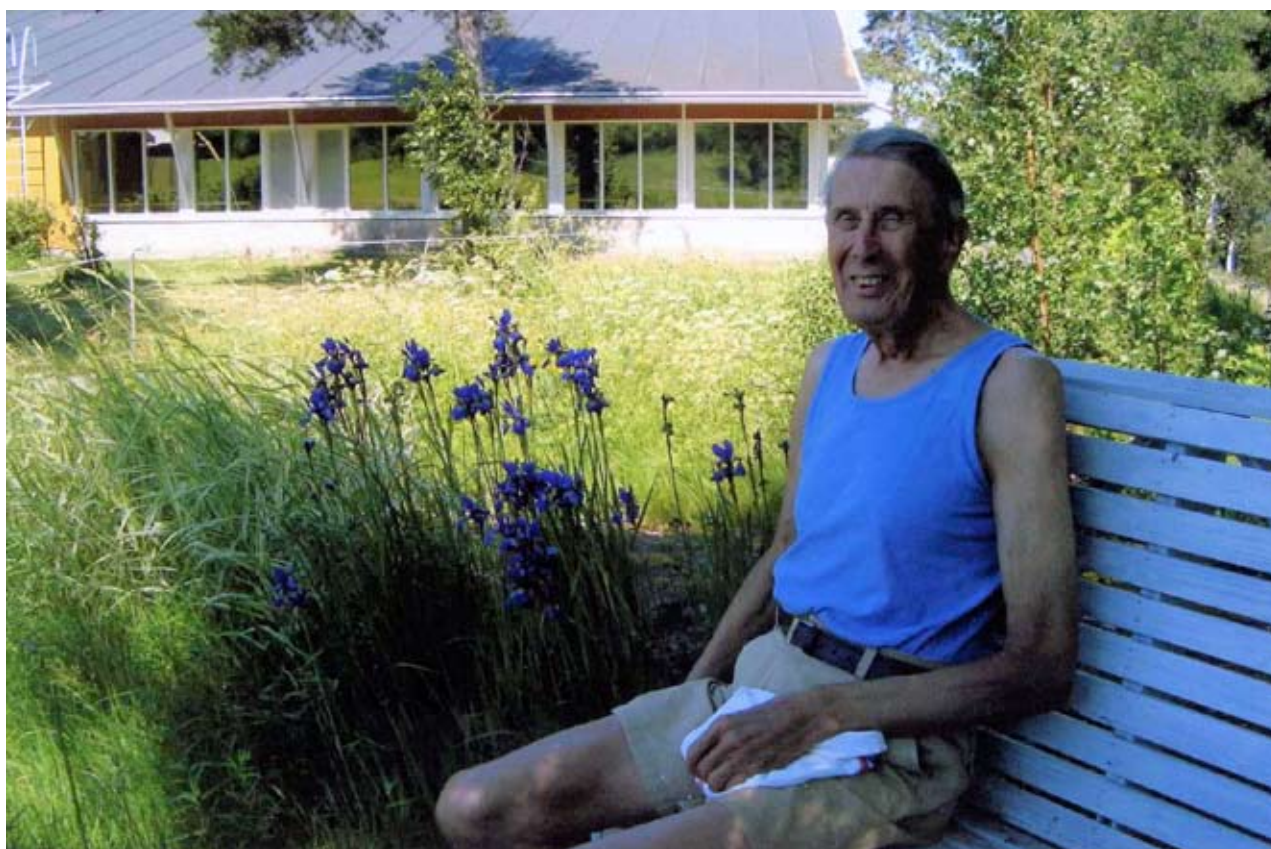
Näkövammaiset ry (Sydöstra-Finlands synskadade). Då denna förening beviljade mig och min ledsagare Maja bidrag för en rehabiliterande semester, valde

jag utan att tveka kurs- och semesterhemmet Koivupuisto som erbjöd ett utmärkt rehabiliteringsprogram. Platsen var från tidigare bekant för mig genom FSS rf:s punktskriftskurser. Veckan där i månadskiftet juni-juli blev för mig sommarens absoluta höjdpunkt.

Enastående service och miljö

Koivupuisto kurs- och semesterhem ägs av Tampereen Seudun Näkövammaiset ry (Tammerforsnejdens Synskadade) och drivs av paret Suvi och Timo Mittilä. I familjeföretaget ingår även dottern Heidi

och hennes spanskfödda man Diego, som är en fantastisk kock. Anläggningen ligger naturskönt vid sjön Näsijärvis västra strand ca 20 km norr om Tammerfors i Antaverkka by i Ylöjärvi. Ett dussintal sovrum, matsal, kök, kursutrymmen, TV-aula och bastu finns i huvudbyggnaden under samma tak. För den som så önskar finns dessutom stugor att hyra. En underbart vacker trädgård sluttar ned mot stranden och på vägen dit passerar man en tjugig gillestuga och strandbastu i stock. För simning finns en sandstrand och synskadevänliga strandbryggor intill bastun. Mellan bryggorna finns simba-

■ Artikelförfattaren njuter av blomsterdoft och fågelsång i Koivupuistos trädgård. I bakgrunden ses matsalen.

nor åtskilda med rep. Säkerhetsportar måste öppnas för att komma ned i vatt-net.

Från vårt rum hade man en underbar utsikt över Näsijärvi. En blommande hansaros utanför fönstret spred sin ljuva doft in i rummet. I anslutning till rummet fanns en terrass med solstolar. Från terrassen kunde man gå till trädgården. Denna hade en välklippt sammetslen gräsmatta som närmare stranden övergick i en naturäng bevuxen bl.a. med vit- och rödklöver, toppklockor, blåklockor, prästkragar, ängs- och styvmorsviol, liljekonvalj och kattfot. Färgranna fjärilar fladdrade från blomma till blomma. En ca 800 m lång motionsbana, i varierande terräng utmed stranden, var markerad med rep på båda sidorna. Genom att hålla i repet kunde jag motionera ensam längs banan eller gå till strandbryggan för att sola och simma.

Varierande program

Mellan måltiderna som bestod av morgonmål, lunch, eftermiddagskaffe, middag och kvällsbit hade man lagt in aktiviteter. I paketpriset ingick en timmes massage av en synskadad massör. Mot en liten extra avgift kunde man även få fotvård, handvård eller ansiktvård. En eftermiddag demonstrerade en konsult olika baskrämer för huden. Heidi höll en intressant föreläsning om exotiska frukter som vi fick både känna och smaka på. Efter föreläsningen visste vi betydligt mera om pepino, pitahaya, tamarillo, kiwano, kaki (persimoni), passion, nashi, ananaskörbär och kumkvatti. Under

Heidis ledning spelade vi även bingo med chokladvinster.

I radionyheterna den första juli kunde vi höra att Sverige hade tagit över EU-ordförandeskapet och att man under detta strävar till att motverka den globala arbetslösheten, lågkonjunkturen och jordens föroreningsproblem. Då vi hade beställt Hufvudstadsbladet till semesterhemmet under vår vistelse där kunde Maja varje dag, antingen på den soliga bryggan eller terrassen, genom högläsning rapportera för mig vad som hände i världen.

En dag kom Sjöbussen m/s Wellamo med ett hundratal medlemmar från Tammerforsnejdens synskadeorganisation. Kryssningen och besöket var ett led i föreningens hundraårsjubileum. Koivu-puisto fyller dessutom i år 40 år och detta firas även på olika sätt. I semesterhemmet ordnades en försäljning av synskadades handarbeten. Föreningens teatergrupp Koppelo framförde en förkortad version av jubileumsföreställningen "Valkoisen kepin matkassa" (På resa med den vita käppen). Wellamos kapten berättade för mig att båten tidigare hade seglat i Kotkas skärgård under namnet Vire 7 men att hennes hemort nu är Tammerfors.

"I sommarens soliga dagar"

Ända fram till avskedsdagen sken solen från en molnfri himmel. Semesterhemmets tolv synskadade gäster fick njuta av dagstemperaturer mellan 25-28 värme-grader och vattentemperaturer mellan 23-24 grader. Vi solade oss varje dag på

pontonbryggan som ibland gungade i vinden som en båt. Mina tankar gick tillbaka till FSS:s punktskriftskurs då vi dansade på bryggan till tonerna av Tor Hanners dragspel. Från den vedeldade bastun var det skönt att ta sig ett dopp i Näsijärvis kristallklara vatten. Med en roddbåt rodde jag ibland långt ut på sjön. Maja var styrman och höll reda på kursen. Då kunde det låta så här: "Höger åra, vänster åra, mera med höger åra, litet mera, nu rakt". Det var härligt att få höra vattnet brusa i fören och det kluckande lätet mot skrovet när vi låg stilla. Till våra dagliga rutiner hörde även promenader längs Petäjätie i byn. Eftermiddagskaffet serverades ute i det fria. Diego stekte murgryteplättar eller grillade korv som avslutning på dagen. Ibland blev det även allsång innan gästerna sökte sig till sina rum.

Tack och farväl

På avskedsdagen blev det omslag i väderleken. Termometern visade +14 grader och himlen var täckt av mörka sorgmoln som grät med strida skurar. Gästerna samlades inne för respons om semesterveckan. Alla var nöjda. Jag gav några tips för följande sommar. En krok för den vita käppen i rummet, tätare flöten i repen som skiljer simbanorna åt och att porten till dem alltid bör vara stängd. Innan Maja och jag lämnade vårt sommarparadis hann vi tävla i pilkastning. Jag förlorade men lovade ta revansch nästa år. I gungorna framför huset gungade vi ett ömt farväl.

**Text: Arto Vanhanen.
Foto: Maja Strandberg**

■ Arto demonstrerar säkerheten för synskadade simmare. Märk att en av säkerhetsportarna på bryggan har lämnats öppen.

Kåseriet | Viva Holm

Där satt en liten fågel

Ett ordspråk lyder: Bättre en fågel i handen än tio i skogen. Jag gillar bättre versen i mitt minnesalbum: Så många små fåglar som flyga över dig, så många har du vänner etc.

I somras var jag blomvattnare hos mina vänner, då de var på resa. När jag vandrade längs gången till bastun möttes jag av ett förfärligt oväsen. Dörren till bastun stod på glänt. En vattenslang stack ut. Dörren gick inåt, så den skymde utsikten för trasten, som trasslat in sig i fönstrets spjälgardin. Gardinen gick inte att dra upp. Så det var bara att kalla på hjälp. Biologen anlände och den förskräckta tippan flög sin kos, men återkom sannolikt för att assistera vid vinbärsplockningen.

En januaridag hade en grönfink lyckats ta sig in på den inglasade balkongen. Jag öppnade fönstren, lade några brödsmulor på fönsterblecket och inväntade finkens reträtt. Ingen fågel syntes till. Efter en tid stängde jag fönstret. Döm

om min förvåning när jag följande morgon tittade ut. På fönsterblecket satt finken och pickade i sig brödsmulor. Troligtvis hade den lilla fågeln övernattat i granrisbollen, som ännu hade ljusen kvar. Man kan väl kalla det bed and breakfast logi.

Lika lyckligt gick det inte för duvan, som hade ockuperat den då oinglasade balkongen under min bortavaro. Balkongglådan hade tagits i bruk som häckningsplats. Jag ville faktiskt inte ha en duvfamilj som underhyresgäst och knappast heller grannarna. Den onda människan tog bort de två äggen. I två dagars tid flög duvparet fram och tillbaka, innan de gav upp. Hoppas att människans brott i dag är preskriberat.

Fågelsången har tystnat. Höststormarna viner i knutarna, men det kommer en ny vår och sommar med ljus och fågelkvitter.

Viva Holm, Lojo

■ Kenneth Ekholm, Arto Vanhanen, Gunilla Löfman, Karl-Oscar Skogster, Marita Tierala och Raija Österlund tog del i SynVillans invigningsceremoni.

SynVillans era inleddes

Vita käppens dag, den 15 oktober, uppmärksammades på många håll i landet. Flera av FSS distriktsföreningar såg till att synskadade personer och deras möjligheter att röra sig i en hinderfri miljö fick nationell synlighet. Vid det nya verksamhetscentret firade man i dubbel bemärkelse – det var nämligen dags för invigningsfest på SynVillan.

FSS fick motta flera hyllningar och gratulationer när olika samarbetsparter fick möjlighet att för första gången bekanta sig med våra nya utrymmen.

Ordförande Gunilla Löfman använde sig av ett historiskt perspektiv under invigningsceremonin när hon lät FSS tidigare ordföranden Arto Vanhanen, Kenneth Ekholm, Karl-Oscar Skogster och Raija Österlund hålla varsin del av det band som symboliskt klipptes av som inledningen på något nytt. Hon sökte sig även tillbaka i förbundets mångåriga historia och skildrade hur 18 personer var närva-

rande under det konstituerande mötet för Samfundet Finlands Svenska Blinda den 27 maj år 1946.

- Då kunde de knappast föreställa sig vilken snöboll de satte i rullning, menade Gunilla Löfman.

Under informella men högtidliga former bjöds det dryga 50-talet gäster dessutom på musik av Sune Huldin, ett personligt tal av byggkommitténs ordförande Hans Åhman samt kaffe med tilltugg.

Text och foto: Sofia Stenlund

Meddelanden

Ljudbokspriset till PO Enquist

Jag är både stolt och glad över att få det första ljudbokspriset, sa Per Olov Enquist när han mottog priset, en check på 50 000 kronor och ett konstverk.

Enquist har själv läst in boken och fick därför hela prissumman, som delas mellan författare och uppläsare. Priset delades ut på torsdagen på Bok & Biblioteksmässa i Göteborg.

Ljudboksjuryn hade ett gediget arbete framför sig när de åtog sig uppgiften att utse årets bästa ljudbok. Hela 52 ljudböcker har uttagnings-juryn lyssnat på och bedömt. I juryn ingick Barbro Falck, Täppas Fogelberg, Tove Leffler, Pere Schröder, Christina Andersson samt Jörgen Åslund.

Av de 52 böckerna nominerades sju till priset som årets ljudbok, och nu har PO Enquists roman "Ett annat liv" som läses av författaren själv utsetts till årets bästa. PO Enquist bok är enligt juryn en fascinerande skildring av ett författarlivs upp- och nedgång, utlämnande och ömsint men också uttömmande i fråga om författarens gärning och med ett inte så litet mått av stolthet mitt i allt elände.

Enquists läsning är nära nog föredömlig, menar juryn. Han berättar inte som en sagofarbror, utan han för ett vardagligt samtal med inslag av en mycket subtil norrländska.

Blindveckan ordnas igen

Den 8-15 november är det återigen dags för den årliga Blindveckan i samarbete med Synskadades Centralförbund. I år samarbetar vi som aktör i samband med Nordiska biblioteksveckan, vilket innebär eftersträvan att sprida information om punktskriften ur läskunnighetssynvinkel. Genom att delta i uppläsning av texter i till exempel skolor eller bibliotek på punktskrift får målgruppen en konkret uppfattning om hur det är att läsa punktskrift. Också andra evenemang relaterade till punktskrift eller synskadeverksamhet i allmänhet aktualiseras under Blindveckan.

Pirkko Mahlamäki belönades för insatser för handikappade

Pirkko Mahlamäki har tilldelats Förbundet för mänskliga rättigheters människorättspris 2009. I motiveringen omnämns hon som en förkämpe för handikappades rättigheter. Priset delades ut för åttonde gången och överlämnades den 1 oktober i riksdagens forum för grundläggande rättigheter. Mahlamäki får priset för sitt långsiktiga arbete för handikappades rättigheter.

Förbundet för mänskliga rättigheter utdelar årligen människorättspriset till en person som obestridligt agerat för att förverkliga mänskliga rättigheter på ett konkret plan. Mottagarna har i sitt arbete hängett sig åt att respektera och befrämja mänskliga rättigheter. Förbundet för mänskliga rättigheter grundades 1979 och deras målsättning är att informera om de mänskliga rättigheterna, befrämja dess förverkligande och förebygga kränkningar mot dessa.

Pirkko Mahlamäkis arbete för handikappades rättigheter inleddes konkret i Tröskeln r.f. (Kynnys r.y.) där hon arbetade innan hon blev generalsekreterare i Handikappforum. Då insåg hon att mänskliga rättigheter är fråga om alldeles grundläggande saker i livet, om hur rättigheterna förverkligas i vardagen. Trots att det angående handikappades rättigheter har skett många steg mot framgång finns det mycket att göra såväl strukturellt som attitydmässigt. Enligt Mahlamäki relaterar man beklagligt ofta till handikappade som en utgift. När handikappades situation vill förbättras är den första frågan ofta: Vad kostar det?

Som funktionshindrad har Pirkko Mahlamäki personligen upplevt många av de problem handikappade möter. Enligt henne förändras ingenting av sig själv, utan man bör kämpa för förändring och möta svårigheterna. Bekanta karaktäriserar henne som lugn, humoristisk och berömmar hennes positiva livssyn. Förutom Kalle Könkkölä nämner Mahlamäki sin egen mor Anna-Kaisa som sin förebild. Pirkko Mahlamäki beskriver sin mor som en person som seglivat kämpat för sina handikappade barn. Människorättspriset har under tidigare år tilldelats Marja-Liisa Laihia, sekreterare för arbetet med kyrkans utlandshjälp, renskötare Kalevi Paadar, invandrarrådgivare Melody Karvonen, generalsekreterare för delegationen för Romaniärenden Miranda Vuolasranta, avdelningssekreterare för utlänningsombudsenheten Kristiina Rissanen, Juhani Roiha, verksamhetsledare för Vailla vakinaista asuntoa ry samt jurist Markku Fredman.

Äldreomsorgen tryggas med strukturreformer

Äldreomsorgen kan inte tryggas genom någon enskild åtgärd eller genom lagstiftningsprojekt eller ens med reda pengar. För att man ska kunna trygga kvaliteten på tjänsterna fordras det tillräckliga resurser, det vill säga pengar och en kompetent personal, ett professionellt ledarskap, en revidering av servicestrukturen i en riktning som bättre beaktar de äldres behov samt en landsomfattande tillsyn som garanterar nivån på äldreomsorgen i hela Finland.

Regeringen svarade tisdagen den 29 september på oppositionens interpellation om tryggandet av äldreomsorgen och de äldres rättigheter. Regeringens svar på interpellationen gavs av omsorgsminister Paula Risikko.

Skillnaderna mellan olika delar av landet och olika serviceenheter är stora. På många håll i Finland följer man rätt väl de kvalitetsrekommendationer om vård och tjänster för äldre som gavs i fjol, men i en del kommuner finns det uppenbara brister. Eftersom det inte går att skapa högkvalitativa tjänster inom äldreomsorgen enbart med kvalitetsrekommendationer ska regeringen bereda en lag om äldreomsorg. Avsikten är att utkastet till propositionen är klar senast våren 2011.

Syftet med den nya lagen är att lyfta en del av de frågor som tas upp i kvalitetsrekommendationen till lagnivå, att samla bestämmelserna om tjänster till de äldre som finns i olika lagar i en enda lag samt att skapa förutsättningar för tillsynsmyndigheterna att övervaka kvaliteten på tjänsterna inom äldreomsorgen. Lagstiftningen ska stärka klientens ställning och självbestämmanderätt.

Utöver lagstiftningen krävs också andra åtgärder. Till exempel bör den allmänna attityden gentemot de äldre bli mer positiv och man bör satsa på förebyggande åtgärder och på åtgärder som främjar funktionsförmågan. Samarbetet mellan den offentliga sektorn, organisationerna och den privata sektorn måste ökas och utbildningen inom social- och hälsovården bör omfatta mera utbildning i äldreomsorg. Läget inom äldreomsorgen i vårt land är inte perfekt.

En studie som Institutet för hälsa och välfärd publicerade förra veckan visar ändå att nivån på institutionsvården för äldre har blivit bättre. Dessutom är personerna som arbetar inom äldreomsorgen i Finland välutbildade och har en positiv inställning till att arbeta bland äldre människor.

Studiecirkel i esperanto

Kom med och lär dig ett internationellt språk med början torsdagen den 8.10. Studiecirkeln i esperanto träffas torsdagar kl.16.30-18 i Lärocentret Aleksandria vid Helsingfors Universitet, rum 329. Vi träffas sammanlagt 10 gånger.

Deltagande i studiecirkeln förutsätter inga tidigare kunskaper i esperanto. Under hösten lär vi oss grunderna i esperanto och bekantar oss med språkets kultur och historia. För avläggande av kursen beviljas 2 studiepoäng. Som lärare fungerar Andrei Dumitrescu och Patrik Austin.

Om du vill ha mer information kan du kontakta andrei.dumitrescu@helsinki.fi eller besöka lärocentret Aleksandrias hemsidor på adressen: <http://www.helsinki.fi/aleksandria/>

Om Lärocentret är obekant för dig, kan du komma överens med lärarna att de möter dig vid dörren, Patrik tfn 040-729 2105 och Andrei tfn 040-411 6579.

Vi hjälper dig genom att producera studiematerialet i den form du vill ha det. Kontakta oss via e-postadressen: steleto@pp.inet.fi

Välkommen med!

Rehabiliteringshandledarnas kontaktuppgifter

Kanslinumret, det vill säga numret till bordstelefonerna, för rehabiliteringshandledarna Pia Nabb och Carina Willberg har upphört. Numera används endast mobiltelefonerna, och de redan bekanta numren är:

Pia Nabb: 050-561 2950

Carina Willberg: 040-511 3346

Ni kan nå rehabiliteringshandledarna dagtid under vardagar.

Meddelanden från distrikten

Svenska synskadade i mellersta Nyland r.f.

Måndagsträffarna fortsätter på Parisgränden med varierande program och diskussioner till kaffet.

Höstutfärd i slutet av oktober. Mera information på medlemsbandet.

Vattengymnastiken pågår hela hösten. Namntävlingen för vårt nya utrymme pågår ända fram till 30 oktober.

Kallelse till **höstmöte** 21.11.2009

Svenska synskadade i Mellersta Nyland r.f. håller stadgeenligt höstmöte lördagen den 21 november kl.12.00 på Parisgränden 2 A 3 i Helsingfors.

Vid höstmötet behandlas följande stadgeenliga ärenden:

1. Verksamhetsplan för 2010
2. Arvoden för styrelsen samt stödande medlemmars medlemsavgift 2010.
3. Budget för år 2010.
4. Val av ordförande och vice ordförande för år 2010.
5. Val av två styrelsemedlemmar för åren 2010-2011.
6. Val av revisorer och revisorssuppleanter för år 2010.
7. Övriga ärenden

Efter höstmötet har vi invigning av vårt nya verksamhetscenter samt föreningens 20-års jubileum.

Mera information på medlemsbandet.

Svenska synskadade i Västnyland r.f.

Svenska synskadade i Västnyland r.f. sammankallar till **höstmöte** lördagen den

14 november 2009 kl. 13.00 i verksamhetscentret Lyan, Prästängsgatan 12 i Ekenäs. Efter kaffet behandlas stadgeenliga höstmötesärenden. Transport enligt kända rutter. Anmälan om deltagande senast torsdagen den 12 nov. till Bjarne Sandberg tfn. 040-544 8313 eller till Birgitta Nordström tfn. 019-231 118. Välkommen med! Styrelsen.

Läsecirkeln träffas nästa gång onsdagen den 21 oktober 2009 kl. 13.30 i Lyan, Prästängsgatan 12, Ekenäs. Vi läser Merete Mazzarellas bok 'Ingen saknad, ingen sorg: En dag i Zacharias Topelius liv'. För trakteringens skull, anmäl Dig senast måndag 19 okt. till Christine Lundén-Fredriksson tfn 050-3310 695 eller 019-430 510.

Välkommen med! Styrelsen.

Svenska Synskadade i Östnyland r.f.

Svenska Synskadade i Östnyland håller stadgeenligt höstmöte lördagen den 21 november kl. 13 i Kajutan, Ågatan 33 E i Borgå.

Styrelsen

Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f.

Anhöriga träffas måndagen 9.11 kl 13 på Fyren. Som ledare fungerar Ann-Mari Ekstrand.

November månads föreningsträff hålls under Blindveckan, preliminärt tisdagen 10.11 kl 18.30 på Fyren.

Mimosel-gruppen i Karleby träffas månd. 23.11 kl 14 på Emeliehemmet.

Julfesten hålls lördagen 12.12 kl 14.00 vid Sannis Kök på Hälsans Hus (fd Solkulla) utanför Jakobstad. Vi bjuds på en traditionell julmiddag och stämningfullt program. Anmälningar och tilläggsavgifter via Ann-Sofie på Fyren tel 7234 880 eller 050-3795 658.

Mera info om evenemangen på medlemsbandet och ÖT:s minneslista (på lördagar) samt från Fyren. hälsar styrelsen

Vasa svenska synskadade r.f.

Distriktsföreningen Vasa svenska synskadade r.f. håller stadgeenligt höstmöte lördagen den 21 november 2009 kl. 13 på verksamhetscentret Lyktan, Skolhusgatan 40 C 1-2 i Vasa. Vid årsmötet behandlas i föreningens stadgar § 11 nämnda ärenden. Anmälningar senast 17.11 till kansliet, telefon 3170 654 eller e-post: vasasynskadade@netikka.fi. Välkomna!

Meddelande angående FSS fadderverksamhet:

Bästa faddrar till barn i Estland

I min artikel i Finlands Synskadade i juni behandlade jag våra fadderbarn i Estland utgående från mitt möte i maj med ordförande Raissa Kesküla och rehabiliteringshandledare Olga Ilgina. De inbjöd då faddrarna till Tallinn för att träffa fadderbarnen i höst. Eftersom svininfluensan härjar föreslår jag att reseplanerna uppskjuts till nästa år.

Arto Vanhanen, kontaktperson för fadderbarnen och faddrarna

Vintertemaläger i Vuokatti

7-13 februari 2010

Kom med på ett läger fyllt av vinteraktiviteter!

På programmet finns olika uteaktiviteter som skidning, utfärder och promenader i natursköna landskap. Dessutom finns det möjlighet att simma i simhall och bowla. Allt detta i trevligt sällskap! Inkvarteringen är ordnad i stugan Pikkuhovi.

Tid: Söndagen den 7 till lördagen den 13 februari.

Deltagaravgiften är 275 euro, i den ingår resor, logi, måltider under lägret samt program. Som reseledare fungerar Bo-Erik Enell.

Anmälningar och förfrågningar tas emot av Tina Dunderfelt på FSS kansli, tfn 09-6962 3010 eller per e-post tina.dunderfelt@fss.fi

Sista anmälningsdagen är fredagen den 8 januari 2010.

Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f.
arrangerar en av FPA finansierad

Kurs i förflyttning och orienteringsteknik för synskadade

Tid: 19-24.4 2010

**Plats: Synskadades Centralförbunds verksamhetscentrum liris,
Östra Centrum, Helsingfors**

Ansökningstid: Fortlöpande, senast den 15.2 2010

FPA-kursnummer: 35432

Kursen är ännu inte godkänd av FPA men man kan ändå söka till kursen. Målgrupp för kursen: synskadade personer som önskar vidga sina vyer, ära sig att tryggt, effektivt och bekvämt förflytta och orientera sig i omgivningen. På kursen tränar vi bland annat också käppteknikerna och utnyttjandet av våra sinnen.

Till ansökan bör bifogas en läkarrekommendation skriven som ett B-intyg. Ta gärna kontakt med din egen rehabiliteringshandledare:

Pia Nabb tfn 050 5612950

Carina Willberg tfn 040 511346

Stina Wiik-Latvala tfn 040 5113345

Möteskallelse

Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f. kallar medlemmarna till stadgeenligt höstmöte den 28–29 november 2009 på hotell Waltikka i Valkeakoski. Mötesförhandlingarna inleds på lördag kl. 14.00 och fortsätter på söndag kl. 9.00.

Vid mötet behandlas de i paragraf 7 av förbundets stadgar nämnda ärendena: verksamhetsplan för år 2010, budget för år 2010, medlemsavgift för stödjande medlemmar samt arvoden för år 2010, val av ordförande för 2010-2011, två styrelseledamöter för 2010-2012, samt två revisorer och revisorssuppleanter för 2010. Även eventuella övriga frågor och skriftliga motioner behandlas.

Deltagaravgiften är 50 euro/person vilket inkluderar resor, kost och logi. Tillägg för enkelrum 25 euro.

Anmälningarna skall vara centralkansliet tillhanda senast måndagen den 9 november. Medlemmarna ombeds anmäla sig till sina respektive föreningar senast onsdagen den 4 november, enligt följande:

Norra Österbottens svenska synskadade r.f.:

Ann-Sofie Grankulla
må-to kl. 9-14
tfn (06) 723 4880, 050 379 5658

Svenska synskadade i Mellersta Nyland r.f.:

Heidi Simonsen
må-ons kl. 9.30-13.30
tfn (09) 612 1779

Vasa svenska synskadade r.f.:

Tina Back
må-to kl. 9-11
tfn (06) 317 0654

Svenska synskadade i Västnyland r.f.:

Christel Eriksson
tfn 040 745 1933

Svenska synskadade i Östnyland r.f.:

Stina Roms
tfn (019) 582 514

Ålands synskadade r.f.:

Melisse Haldin
må kl. 9-14 tfn (018) 19 670
to-fre kl. 9-16 (018) 527 360

Åbolands synskadade r.f.:

Harriet Nordling
tfn (02) 458 4665

Möteshandlingar på önskat medium, program för mötesdagarna och tidtabeller för de abonnerade bussarna sänds till alla anmälda. Vi ber alla mötesdeltagare bekanta sig grundligt med mötesmaterialet på förhand! Välkommen! – Styrelsen